

Quét Rác Chớ Đừng Quét Đất

"Ngày ngày thầy đều quét rác, con nhớ là quét rác chớ đừng quét đất", câu nói này đối với tiểu như là một pháp ngữ thâm sâu mà thiệt là quá giản dị. Tự nhiên chú nhớ mấy ngày đầu vào chùa này quét rác. Chú quét sạch sẽ gọn gàng ai cũng khen, sao thầy cứ lặp lại câu: "Quét rác chớ đừng quét đất". Cha mẹ đem con đến chùa làm chú tiểu, tức là từ nay con phải ở chùa. Thầy dạy bảo thì con vâng lời, chắp tay búp sen trước ngực và đáp rằng "Mô Phật". Đó là bài học đầu tiên quyết định cho một lộ trình theo thầy học đạo mà chú tiểu phải thực tập.

Một hôm thầy gọi chú tiểu lại mà bảo rằng: Từ nay con ở đây với thầy, thầy sẽ lo cho con. Và thầy dạy tiếp, mỗi ngày con ra sân mà quét rác, theo mấy chú tiểu khác mà tụng kinh. còn nhiều công việc khác nữa, con cứ theo quý thầy quý chú mà làm. Chú tiểu chắp tay "Mô Phật".

Sáng nào chú tiểu cũng cầm chổi ra sân quét rác. Có lần thầy đi ngang qua dạy rằng: "Quét rác chớ đừng quét đất", chú tiểu lại "mô Phật". Do sân chùa hồi đó là sân đất đỏ, không phải là sân xi măng, lá cây rơi mỗi ngày rất nhiều. Nếu ai quét không khéo tay bụi đỏ sẽ bay lên lan tràn. Sáng hôm sau, trong lúc quét rác, thầy ngang qua lại bảo lại dạy rằng: "Quét rác chớ đừng quét đất". Chú tiểu lại một lần nữa "Mô Phật".

Một hôm đang quét rác chú nghĩ vu vơ rằng, ngày nào mình cũng Mô Phật mà chẳng biết Phật chỗ mô (ở đâu), chỉ thấy tượng Phật trong chùa thôi. Nếu có ai hỏi mình Phật ở mô? Lúc đó cứ trả lời quấy quá rằng: Phật trong tâm, là coi như đạo lý cao siêu lắm rồi. Còn họ hỏi tiếp tâm ở chỗ mô thì bảo họ đọc kinh sách đi mà hiểu, nếu không hiểu đi hỏi các thầy lớn trong chùa. Tiểu nghĩ đơn giản rằng, mình còn nhỏ ai mà hỏi đạo, ai bắt mình thuyết pháp đâu mà lo. Làm tiểu còn làm nhiều việc, việc thầy giao phó, tức là Phật giao phó thì phải làm thôi, hơi đâu mà lý luận xa vời. Nếu bốn đạo tới chùa, chỉ cần mở cửa chùa cho họ lễ Phật là xong việc, mình lo quét rác, học bài. Thế là chú hoàn thành nhiệm vụ một cách xuất sắc rồi.

Thời gian trôi qua, chú tiểu cũng đã đứng lúc vào các trường Phật học để học. Một hôm thầy gọi vào mà bảo rằng: "Bữa nay xã hội văn minh, trường Phật học mở nhiều, con về trường mà học, có thầy có bạn học mau giỏi hơn". Chú tiểu lại "Mô Phật". Đi học thì chú rất thích, đến trường nhiều chúng bạn vui hơn. Nhưng mà ai quét rác đây? Chú tự nghĩ và thưa rằng: Bạch thầy ai quét rác giúp thầy.

Thầy cười một cách hiền hậu và trả lời : "Ngày ngày thầy đều quét rác, con nhớ là quét rác chớ đừng quét đất", câu nói này đối với tiểu như là một pháp ngữ thâm sâu mà thiệt là quá giản dị. Tự nhiên chú nhớ mấy ngày đầu vào chùa này quét rác. Chú quét sạch sẽ gọn gàng ai cũng khen, sao thầy cứ lặp lại câu: "Quét rác chớ đừng quét đất".

Xa thầy đi học, xa mái chùa bình yên ngày ngày chú thường quét rác, tụng kinh và học cách thức làm chú tiểu. Ở trường Phật học Việt Nam hồi đó có dạy chữ Nho cho Tăng và Ni. Đêm hôm khuya khoắt chú loay hoay tập viết chữ Nho, chữ Hán.

Ráng mà học để hiểu bốn bộ luật dạy cách làm chú sa di và sau đó làm thầy Tỳ Kheo. Chú tiểu ngày ấy có duyên theo học được vài khóa Phật pháp. Sau đó, chú tiếp tục hăng hái đi đây đó học tiếng Tàu, tiếng Mỹ.

Chú cũng ráng học để thêm kiến thức sau này thuận lợi cho việc tu học. Cái gần nhất là tìm câu trả lời Mô Phật, và Phật ở chỗ mô. Năm tháng qua mau trên một phận người, vị thầy khả kính dạy tiểu quét rác giờ đây đã viên tịch. Buồn vui và thăng trầm trên con đường học đạo ít ai mà tránh khỏi. Chú tiểu ngày xưa bây giờ đã lớn. Chú sống trong một ngôi chùa tiện nghi hơn ngày xưa nhiều. Chùa có sân mà không có rác nhiều vì toàn là sân xi măng.

Vườn cỏ trong chùa bốn đạo dùng máy để cắt. Lâu lâu đến ngày lễ lớn, sân chùa có rác thì đem máy thổi ra thổi một cái là sạch tưng liền. Nhưng chú tiểu ngày xưa và hôm nay vẫn là một, nay gọi là chú tiểu lâu năm. Chú ngày ngày vẫn làm công việc quét rác như trước đây vị thầy khả kính đã dạy.

Ngày ấy, thầy bảo quét rác chớ đừng quét đất. Chú tiểu ngày ấy cứ miệt mài quét, quét nhẹ nhàng, đừng quét nặng tay mà bụi đất đỏ sân chùa bay khắp cả chùa. Hôm nay làm việc quét rác cũng khó hơn nữa.

Chú tự hiểu rằng, nó cùng một công việc nhưng tác dụng khác trước nhiều. Vì quét rác phiền não trong tâm thì khó hơn quét bụi rác sân chùa. Thấp thoáng đó đây bụi tham sân si vẫn còn tồn đọng. Chúng nó chỉ giả vờ ngu gục trong tâm khảm sâu xa.

Nó đang nể mặt thái độ tự tin và sức mạnh tri thức lý luận mà chú học được nên tạm thời nằm yên đó. Nếu không nhờ cái chối Thần Tú thì ngày ngày bụi phiền não vẫn còn vấn vương tơ lòng.

Suy cho cùng, hì hà hì hục bao năm, tu phước hành thiện, đó là cơ duyên nhiều đời để lại. Nhưng công phu suy lường trong từng pháp môn chú đã được học, tất cả là phương tiện. Các môn duy thức và kinh luận Phật giáo chỉ giúp chú biết rõ hành trạng của Tâm mà thôi.

Một kiếp này thôi, chú ngồi chiêm nghiệm, nhìn mình và nhìn đời với biết bao nhiêu phiền não trái ngang. Tâm ấy đã từng dẫn chú đi như con ngựa hoang. Có khi ngồi lại mà thấy mệt mỏi và chán chường.

Bao nhiêu câu kinh bài kệ chú đã được học, nó như cái thứ trang sức quý giá cất kín trong nhà mà bị chủ lãng quên. Chú đã từng là đứa con hoang đại bỏ cha ra đi. Chú như hình ảnh gả cùng tử trong kinh diệu pháp Liên Hoa mà chú từng đọc tụng bao nhiêu năm trời.

Chú suy nghĩ một mình, tất cả kiến thức mà ta được học có trong lời dạy của thầy. Trong câu pháp ngữ thân quen đây ẩn tượng: "Quét rác chớ đừng quét đất". Chú nghiệm ra rằng:

Cái chổi để quét là ví như tất cả vốn tri thức cuộc sống và đạo lý.

Rác trên mặt đất là làn sóng phiền não đang nhấp nhô trong biển tâm thức mênh mang.

Mặt đất đó là ví như cả căn nhà tâm thức đã từng dẫn dắt sinh mệnh con người và thế giới qua từng sát na, từng giây và từng phút.

Người khéo quét rác ví như người khéo dụng giáo lý mà tu tập để đạt sự tự do và an lạc.

Có ngày, chú tiểu tự suy nghĩ miên man về cuộc sống mình và người. Ai ai cũng cần có cái chổi trong tay để quét rác bẩn trong lòng. Vì mất chánh niệm, không làm chủ hành động của thân, miệng và tâm ý nên buồn vui sâu khổ hành hạ thân tâm.

Trò đùa tâm thức đang dẫn dắt con người đi trong mọi lĩnh vực đời sống. Một khi chung sống bên nhau mà không khéo lắng nghe và quán chiếu thì sẽ đánh mất năng lực yêu thương và hiểu biết. Từ đó, độc tố si mê và nóng giận kết thành ung nhọt trong tâm mọi người.

Bao nhiêu giận hờn, ghét bỏ và nghi ngờ như giòng nước mạnh chảy tràn khắp mình và cả người thân. Hậu quả đáng tiếc đó làm cha mẹ, vợ chồng, con cái phải gánh lấy tất cả. Sự đổ nát, sự chia ly và thành kiến, làm mọi người tự hành hạ nhau cũng từ cái tâm nóng bức và bệnh hoạn đó. Tâm điên đảo đó dẫn tới hành động tham lam và thù hận trong đời sống nhân loại thì sao gọi là Phật tại tâm!

Chú tiểu tự nhận thấy công việc quét rác của mình và bao công mọi người không khác. Con người và cộng đồng đều có mối liên hệ mật thiết. Những gì xảy ra, buồn vui trong lòng chú và mọi người đều từ một cái tâm.

Cái tâm nào làm lợi mình, lợi người một cách chân thực mới là cao quý. Nhưng làm sao có được cái tâm đó, thì phải khéo cầm cây chổi quét vườn tâm cho sạch sẽ trước.

Tiếp tục công việc quét rác, rác phiền não trong lòng chú vẫn còn. Chú hăng ngày miệt mà quét mảnh đất tâm, cái mà ngày xưa chú đã tự trả lời rằng Phật ở trong tâm. Vậy mà sao, bao năm tháng qua chú ngồi nghiệm lại, buồn vui, hoang vu vô bờ bến nó vẫn hiện hữu trong mình. Có lúc chú cũng ngẫm đọc câu kinh Kim Cang để trấn an: "Ứng vô sở trụ nhi sanh kì tâm", chú tự biện luận rằng: Tâm không trú trên một đối tượng nào, thì buồn vui phiền não chỗ nào mà gá nương?. Nhưng rồi, thiết tình tâm thức như biển cả mênh mong ngày đêm tuôn chảy.

Suốt bao năm trời, chú cứ lang thang trong vùng tư duy và ngôn ngữ vay mượn. Loay quay việc này việc nọ, ngày này nối tiếp ngày kia như thế. Công việc quét rác từ trước đến nay chú vẫn chưa làm thành thực.

Một buổi sáng sớm trời tươi mát, không gian ở chùa yên tĩnh và dịu dàng. Chú tiểu lên chùa đốt nhang lễ Phật và ngồi im lặng để xem tâm mình. Tâm thức chú từng niệm đang khởi lên như hành trạng chính nó. Chú nhủ thầm lấy tinh thần Vô Phật Vô Niệm trong giáo lý niệm Phật Tam muội;

Lấy tinh thần vô trú trong Kinh Kim Cang nhìn tâm. Ngồi một lúc chú thấy hơi thở mình đang vào ra nhỏ nhẹ, lại nhớ tới phép quán niệm trong bài kinh Tứ Niệm Xứ. Chú nhận ra rằng vô niệm là chánh niệm, chánh niệm là vô trú trong các niệm khởi của tâm. Ôi thiên và tịnh lâu nay là phương tiện để quán tâm.

Niệm Phật và định tâm rất cần thiết, định tâm giống như dầu trong cây đèn, Tuệ quán như ánh sáng của một ngọn đèn. Thiên tịnh đều lộ trình phát triển Giới Định Tuệ. Có tuệ mới soi sáng ba lĩnh vực giáo pháp của Phật. Đó là Khổ, Vô Thường và Vô Ngã.

Chú lại tự nhớ thầm lời thầy, hãy quét rác chớ đừng quét đất. Đừng nỗ lực mà dập vọng niệm. Vì các niệm ấy là tâm. Đừng mê lầm theo vọng niệm khởi là người quét rác khéo tay. Rác phiền não đi, nhưng cái chổi và đất vẫn còn đó. Rác phiền não đi thì chổi và đất thành tác dụng một thể. Không còn chổi và đất bụi bay là như không còn chủ thể và đối tượng. Giai đoạn quán tâm bắt đầu để biết dấu tích Phật đang ở đâu mà tìm.

Chú vui mừng với lòng thanh thản, nhớ hình bóng từ mẫn của thầy. Bao năm tháng lang thang đây đó để học Phật pháp, giờ này mới đủ duyên thâm thấu câu pháp ngữ giản dị thầy đã dạy từ khi mới vô chùa.

(Trích từ tác phẩm "Đi tìm Phật", Thích Đức Trí)